

ใหม่ล่าสุด!! อัปเดตครบถ้วนตาม
พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด



ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

พร้อมหัวข้อเรื่อง
ทุกมาตรา



สะดวก! ด้วย
หัวข้อเรื่อง
ทุกมาตรา

ฉบับสมบูรณ์

มาตรา ๑-๑๗๕๕

รวบรวมโดย : บุณร่วม เทียมจันทร์ อดีตอธิบดีอัยการฯ
ศรัณญา วิชชาธรรม ทนายความชั้น ๑ น.บ.,น.บ.ท.,น.ม.



ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์
พร้อมหัวข้อเรื่องทุกมาตรา
ฉบับสมบูรณ์

รวบรวมโดย

บุญรวม เทียมจันทร์

อดีตอธิบดีอัยการฯ

ศรัณญา วิชาธรรม

ทนายความชั้น ๑ น.บ.,น.บ.ท.,น.ม.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พร้อมหัวข้อเรื่องทุกมาตรา ฉบับสมบูรณ์

รวบรวมโดย บุญร่วม เทียมจันทร์, ศรีัญญา วิชาธรรม

ISBN 978-616-381-467-8

ราคา 359 บาท

จัดทำโดย บริษัท อินส์ปัล จำกัด



สำนักพิมพ์ THE LAW GROUP

379/13 เอกมัยคอมเพล็กซ์ ถนนสุขุมวิท 63

แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 08-4875-5868, 08-9200-1303

E-mail : dp_publish@hotmail.com

www.inspal.co.th



จัดจำหน่ายโดย บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้

เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2826-8000 โทรสาร 0-2826-8999

www.se-ed.com

พิมพ์ครั้งที่ 2

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ทำซ้ำ ทำสำเนา ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของหนังสือนี้
หรือนำไปเผยแพร่ในช่องทางต่างๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางบริษัทเป็นลายลักษณ์อักษร

โลโก้ เครื่องหมายการค้า ชื่อของสินค้าและบริการที่อ้างถึง เป็นของบริษัทนั้นๆ

คำนำ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ นับถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการแก้ไขแล้วหลายครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

อนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เล่มนี้ได้มีการแก้ไขตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๖๘ ด้วยแล้ว ซึ่งรวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสมรสเท่าเทียม

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าผู้รวบรวมยังได้สรุปหัวข้อเรื่องไว้ทุกมาตรา เพื่อความสะดวกในการอ่าน ศึกษา และค้นคว้า ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน จัดรูปแบบที่สวยงาม สะดวกต่อการอ่านเป็นอย่างยิ่ง

เหมาะสำหรับนิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ หน่วยงาน ตำรวจ ทหาร ผู้พิพากษา อัยการ ผู้ที่จะสอบเข้าหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และในองค์กรต่างๆ รวมถึงประชาชนทั่วไป

ขอให้ท่านที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จงประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งใจตามปรารถนาทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดี



บุญร่วม เทียมจันทร์
ศรัณยู วิชาธรรม

สารบัญ

	มาตรา	หน้า
พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่		๑๘
พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕	๑-๑๘	๒๐
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์		๒๙
ข้อความเบื้องต้น	๑-๓	๒๙
บรรพ ๑ หลักทั่วไป		๓๐
ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๔-๑๔	๓๐
ลักษณะ ๒ บุคคล		๓๔
หมวด ๑ บุคคลธรรมดา		๓๔
ส่วนที่ ๑ สภาพบุคคล	๑๕-๑๘	๓๔
ส่วนที่ ๒ ความสามารถ	๑๙-๓๖	๓๕
ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา	๓๗-๔๗	๔๓
ส่วนที่ ๔ สาบสูญ	๔๘-๖๔	๔๖
หมวด ๒ นิติบุคคล		๕๒
ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๕-๗๗	๕๒
ส่วนที่ ๒ สมาคม	๗๘-๑๐๙	๕๖
ส่วนที่ ๓ มูลนิธิ	๑๑๐-๑๓๖	๖๙

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๓ ทรัพย์	๑๓๗-๑๔๘	๘๓
ลักษณะ ๔ นิติกรรม		๘๗
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๔๙-๑๕๓	๘๗
หมวด ๒ การแสดงเจตนา	๑๕๔-๑๗๑	๘๘
หมวด ๓ โฆษะกรรมและโมฆียะกรรม	๑๗๒-๑๘๑	๙๔
หมวด ๔ เงื่อนไขและเงื่อนไขเวลา	๑๘๒-๑๘๓	๙๘
ลักษณะ ๕ ระยะเวลา	๑๘๓/๑-๑๘๓/๘	๑๐๒
ลักษณะ ๖ อายุความ		๑๐๕
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๘๓/๙-๑๘๓/๒๙	๑๐๕
หมวด ๒ กำหนดอายุความ	๑๘๓/๓๐-๑๘๓/๓๕	๑๑๒
บรรพ ๒ หนี้		๑๑๗
ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป		๑๑๗
หมวด ๑ วัตถุแห่งหนี้	๑๙๔-๒๐๒	๑๑๗
หมวด ๒ ผลแห่งหนี้		๑๒๐
ส่วนที่ ๑ การไม่ชำระหนี้	๒๐๓-๒๒๕	๑๒๐
ส่วนที่ ๒ รับช่วงสิทธิ	๒๒๖-๒๓๒	๑๒๙
ส่วนที่ ๓ การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้	๒๓๓-๒๓๖	๑๓๓
ส่วนที่ ๔ เพิกถอนการฟ้องล้มละลาย	๒๓๗-๒๔๐	๑๓๔
ส่วนที่ ๕ สิทธิยึดหน่วง	๒๔๑-๒๕๐	๑๓๖
ส่วนที่ ๖ ปُرณสิทธิ	๒๕๑-๒๕๒	๑๓๙
๑. ปُرณสิทธิสามัญ	๒๕๓-๒๕๘	๑๓๙
๒. ปُرณสิทธิพิเศษ		๑๔๒
(ก) ปُرณสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์	๒๕๙-๒๗๒	๑๔๒
(ข) ปُرณสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์	๒๗๓-๒๗๖	๑๔๗
๓. ลำดับแห่งปُرณสิทธิ	๒๗๗-๒๘๐	๑๔๘
๔. ผลแห่งปُرณสิทธิ	๒๘๑-๒๘๙	๑๕๐

	มาตรา	หน้า
หมวด ๓ ลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคน	๒๙๐-๓๐๒	๑๕๔
หมวด ๔ โอนสิทธิเรียกร้อง	๓๐๓-๓๑๓	๑๕๘
หมวด ๕ ความระงับหนี้		๑๖๒
ส่วนที่ ๑ การชำระหนี้	๓๑๔-๓๓๙	๑๖๒
ส่วนที่ ๒ ปลดหนี้	๓๔๐	๑๗๒
ส่วนที่ ๓ หักกลบลบหนี้	๓๔๑-๓๔๘	๑๗๒
ส่วนที่ ๔ แปลงหนี้ใหม่	๓๔๙-๓๕๒	๑๗๕
ส่วนที่ ๕ หนี้เคลื่อนที่กัน	๓๕๓	๑๗๖
ลักษณะ ๒ สัญญา		๑๗๗
หมวด ๑ ก่อให้เกิดสัญญา	๓๕๔-๓๖๘	๑๗๗
หมวด ๒ ผลแห่งสัญญา	๓๖๙-๓๗๖	๑๘๓
หมวด ๓ มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ	๓๗๗-๓๘๕	๑๘๖
หมวด ๔ เลิกสัญญา	๓๘๖-๓๙๔	๑๙๐
ลักษณะ ๓ จัดการงานนอกสั่ง	๓๙๕-๔๐๕	๑๙๓
ลักษณะ ๔ ลากมิควรได้	๔๐๖-๔๑๙	๑๙๗
ลักษณะ ๕ ละเมิด		๒๐๓
หมวด ๑ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิด	๔๒๐-๔๓๗	๒๐๓
หมวด ๒ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด	๔๓๘-๔๔๘	๒๐๙
หมวด ๓ นิรโทษกรรม	๔๔๙-๔๕๒	๒๑๓

พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติ		
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์		
บรรพ ๓ ที่ได้ตรวจชำระใหม่		๒๑๖

	มาตรา	หน้า
บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา		๒๑๘
ลักษณะ ๑ ซื้อขาย		๒๑๘
หมวด ๑ สภาพและหลักสำคัญของสัญญาซื้อขาย		๒๑๘
ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๔๕๓-๔๕๗	๒๑๘
ส่วนที่ ๒ การโอนกรรมสิทธิ์	๔๕๘-๔๖๐	๒๒๐
หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขาย		๒๒๒
ส่วนที่ ๑ การส่งมอบ	๔๖๑-๔๗๑	๒๒๒
ส่วนที่ ๒ ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่อง	๔๗๒-๔๗๔	๒๒๕
ส่วนที่ ๓ ความรับผิดในการรอนสิทธิ	๔๗๕-๔๘๒	๒๒๗
ส่วนที่ ๔ ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิด	๔๘๓-๔๘๕	๒๓๐
หมวด ๓ หน้าที่ของผู้ซื้อ	๔๘๖-๔๙๐	๒๓๑
หมวด ๔ การซื้อขายเฉพาะบางอย่าง		๒๓๓
ส่วนที่ ๑ ขายฝาก	๔๙๑-๕๐๒	๒๓๓
ส่วนที่ ๒ ขายตามตัวอย่าง		
ขายตามคำพรรณนา		
ขายเพื่อชอบ	๕๐๓-๕๐๘	๒๓๘
ส่วนที่ ๓ ขายทอดตลาด	๕๐๙-๕๑๗	๒๔๐
ลักษณะ ๒ แลกเปลี่ยน	๕๑๘-๕๒๐	๒๔๒
ลักษณะ ๓ ให้	๕๒๑-๕๓๖	๒๔๓
ลักษณะ ๔ เช่าทรัพย์		๒๔๘
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๕๓๗-๕๔๕	๒๔๘
หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ให้เช่า	๕๔๖-๕๕๑	๒๕๑
หมวด ๓ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เช่า	๕๕๒-๕๖๓	๒๕๓
หมวด ๔ ความระงับแห่งสัญญาเช่า	๕๖๔-๕๗๑	๒๕๗
ลักษณะ ๕ เช่าซื้อ	๕๗๒-๕๗๔	๒๖๐
ลักษณะ ๖ จ้างแรงงาน	๕๗๕-๕๘๖	๒๖๑

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๗ จ้างทำของ	๕๘๗-๖๐๗	๒๖๕
ลักษณะ ๘ รับขน	๖๐๘-๖๐๙	๒๗๑
หมวด ๑ รับขนของ	๖๑๐-๖๓๓	๒๗๒
หมวด ๒ รับขนคนโดยสาร	๖๓๔-๖๓๙	๒๘๐
ลักษณะ ๙ ยืม		๒๘๒
หมวด ๑ ยืมใช้คงรูป	๖๔๐-๖๔๙	๒๘๒
หมวด ๒ ยืมใช้สิ้นเปลือง	๖๕๐-๖๕๖	๒๘๕
ลักษณะ ๑๐ ผากทรัพย์		๒๘๘
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๕๗-๖๗๑	๒๘๘
หมวด ๒ วิธีเฉพาะการผากเงิน	๖๗๒-๖๗๓	๒๙๒
หมวด ๓ วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม	๖๗๔-๖๗๙	๒๙๓
ลักษณะ ๑๑ ค้ำประกัน		๒๙๖
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๘๐-๖๘๕/๑	๒๙๖
หมวด ๒ ผลก่อนชำระหนี้	๖๘๖-๖๙๒	๓๐๐
หมวด ๓ ผลภายหลังชำระหนี้	๖๙๓-๖๙๗	๓๐๓
หมวด ๔ ความระงับสิ้นไปแห่งการค้ำประกัน	๖๙๘-๗๐๑	๓๐๕
ลักษณะ ๑๒ จำนอง		๓๐๗
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๐๒-๗๑๔/๑	๓๐๗
หมวด ๒ สิทธิจำนองครอบเพียงใด	๗๑๕-๗๒๑	๓๑๑
หมวด ๓ สิทธิและหน้าที่ของผู้รับจำนอง		
และผู้จำนอง	๗๒๒-๗๒๗/๑	๓๑๓
หมวด ๔ การบังคับจำนอง	๗๒๘-๗๓๕	๓๑๗
หมวด ๕ สิทธิและหน้าที่ของผู้รับโอน		
ทรัพย์สิ่งจำนอง	๗๓๖-๗๔๓	๓๒๒
หมวด ๖ ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาจำนอง	๗๔๔-๗๔๖	๓๒๖

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๑๓ จำนำ		๓๒๘
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๔๗-๗๕๗	๓๒๘
หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนำ และผู้รับจำนำ	๗๕๘-๗๖๓	๓๓๒
หมวด ๓ การบังคับจำนำ	๗๖๔-๗๖๘	๓๓๔
หมวด ๔ ความระงับสิ้นไปแห่งการจำนำ	๗๖๙	๓๓๕
ลักษณะ ๑๔ เก็บของในคลังสินค้า		๓๓๖
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๗๐-๗๗๔	๓๓๖
หมวด ๒ ใบบังของคลังสินค้า และประหวนสินค้า	๗๗๕-๗๗๖	๓๓๘
ลักษณะ ๑๕ ตัวแทน		๓๔๕
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๗๗-๗๘๖	๓๔๕
หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดชอบ ของตัวแทนต่อตัวการ	๗๘๗-๗๘๘	๓๔๘
หมวด ๓ หน้าที่และความรับผิดชอบ ของตัวการต่อตัวแทน	๗๘๙-๗๙๙	๓๕๑
หมวด ๔ ความรับผิดชอบของตัวการและตัวแทน ต่อบุคคลภายนอก	๗๙๐-๗๙๕	๓๕๓
หมวด ๕ ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทน	๗๙๖-๗๙๗	๓๕๕
หมวด ๖ ตัวแทนค้าต่าง	๗๙๘-๗๙๙	๓๕๗
ลักษณะ ๑๖ นายหน้า	๗๙๕-๗๙๙	๓๖๑
ลักษณะ ๑๗ ประนีประนอมยอมความ	๗๙๐-๗๙๒	๓๖๓
ลักษณะ ๑๘ การพนันและขันต่อ	๗๙๓-๗๙๕	๓๖๔
ลักษณะ ๑๙ บัญชีเดินสะพัด	๗๙๖-๗๙๖	๓๖๕

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๒๐ ประกันภัย		๓๖๗
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๙๖๑-๙๖๘	๓๖๗
หมวด ๒ ประกันวินาศภัย		๓๗๑
ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๙๖๙-๙๗๒	๓๗๑
ส่วนที่ ๒ วิธีเฉพาะการประกันภัย		
ในการรับชน	๙๘๓-๙๘๖	๓๗๗
ส่วนที่ ๓ ประกันภัยค่าจุน	๙๘๗-๙๘๘	๓๗๙
หมวด ๓ ประกันชีวิต	๙๘๙-๙๙๗	๓๘๐
ลักษณะ ๒๑ ตัวเงิน		๓๘๔
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๙๙๘-๑๐๗	๓๘๔
หมวด ๒ ตัวแลกเงิน		๓๘๗
ส่วนที่ ๑ การออกและสลักหลังตัวแลกเงิน	๑๐๘-๑๒๖	๓๘๗
ส่วนที่ ๒ การรับรอง	๑๒๗-๑๓๗	๓๙๕
ส่วนที่ ๓ อาวัล	๑๓๘-๑๔๐	๔๐๐
ส่วนที่ ๔ การใช้เงิน	๑๔๑-๑๔๙	๔๐๑
ส่วนที่ ๕ การสอดเข้าแก้หน้า	๑๕๐	๔๐๔
(๑) การรับรองเพื่อแก้หน้า	๑๕๑-๑๕๓	๔๐๕
(๒) การใช้เงินเพื่อแก้หน้า	๑๕๔-๑๕๘	๔๐๖
ส่วนที่ ๖ สิทธิไต่เบี่ยเพราะเขาไม่รับรอง		
หรือไม่ใช้เงิน	๑๕๙-๑๗๔	๔๐๘
ส่วนที่ ๗ ตัวแลกเงินเป็นสำรับ	๑๗๕-๑๘๑	๔๑๙
หมวด ๓ ตัวสัญญาใช้เงิน	๑๘๒-๑๘๖	๔๒๓
หมวด ๔ เช็ค	๑๘๗-๑๐๐๐	๔๒๖
หมวด ๕ อายุความ	๑๐๐๑-๑๐๐๕	๔๓๒
หมวด ๖ ตัวเงินปลอม ตัวเงินถูกลัก		
และตัวเงินหาย	๑๐๐๖-๑๐๑๑	๔๓๔

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท		๔๓๗
หมวด ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป	๑๐๑๒-๑๐๒๔	๔๓๗
หมวด ๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ		๔๔๓
ส่วนที่ ๑ บทวิเคราะห์	๑๐๒๕	๔๔๓
ส่วนที่ ๒ ความเกี่ยวพันระหว่าง		
ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง	๑๐๒๖-๑๐๔๘	๔๔๓
ส่วนที่ ๓ ความเกี่ยวพันระหว่าง		
ผู้เป็นหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก	๑๐๔๙-๑๐๕๔	๔๕๐
ส่วนที่ ๔ การเลิกและชำระบัญชี		
ห้างหุ้นส่วนสามัญ	๑๐๕๕-๑๐๖๓	๔๕๓
ส่วนที่ ๕ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ	๑๐๖๔-๑๐๗๒	๔๕๗
ส่วนที่ ๖ การควบห้างหุ้นส่วน		
จดทะเบียนเข้ากัน	๑๐๗๓-๑๐๗๖	๔๖๒
หมวด ๓ ห้างหุ้นส่วนจำกัด	๑๐๗๗-๑๐๙๕	๔๖๔
หมวด ๔ บริษัทจำกัด		๔๗๒
ส่วนที่ ๑ สภาพและการตั้งบริษัทจำกัด	๑๐๙๖-๑๑๑๖	๔๗๒
ส่วนที่ ๒ หุ้นและผู้ถือหุ้น	๑๑๑๗-๑๑๔๓	๔๘๔
ส่วนที่ ๓ วิธีจัดการบริษัทจำกัด		๔๙๓
๑. บทเปิดเสร็จทั่วไป	๑๑๔๔-๑๑๔๙	๔๙๓
๒. กรรมการ	๑๑๕๐-๑๑๗๐	๔๙๕
๓. ประชุมใหญ่	๑๑๗๑-๑๑๙๕	๕๐๓
๔. บัญชีงบดุล	๑๑๙๖-๑๑๙๙	๕๑๐
๕. เงินปันผลและเงินสำรอง	๑๒๐๐-๑๒๐๕	๕๑๒
๖. สมุดและบัญชี	๑๒๐๖-๑๒๐๗	๕๑๕

	มาตรา	หน้า
ส่วนที่ ๔ การสอบบัญชี	๑๒๐๘-๑๒๑๔	๕๑๖
ส่วนที่ ๕ การตรวจ	๑๒๑๕-๑๒๑๙	๕๑๘
ส่วนที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน	๑๒๒๐-๑๒๒๘	๕๒๐
ส่วนที่ ๗ หุ้นกู้	๑๒๒๙	๕๒๓
	๑๒๓๐-๑๒๓๕ (ยกเลิก)	๕๒๓
ส่วนที่ ๘ เลิกบริษัทจำกัด	๑๒๓๖-๑๒๓๗	๕๒๕
ส่วนที่ ๙ การควบรวมบริษัทจำกัด	๑๒๓๘-๑๒๔๓	๕๒๖
ส่วนที่ ๑๐ หนังสือบอกกล่าว	๑๒๔๔-๑๒๔๕	๕๓๒
ส่วนที่ ๑๑ การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	๑๒๔๖ (ยกเลิก)	๕๓๓
ส่วนที่ ๑๒ การแปรสภาพห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นบริษัทจำกัด	๑๒๔๖/๑-๑๒๔๖/๗	๕๓๓
หมวด ๕ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด	๑๒๔๗-๑๒๗๓	๕๓๘
หมวด ๖ การถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร้าง	๑๒๗๓/๑-๑๒๗๓/๔	๕๔๘
ลักษณะ ๒๓ สมาคม	๑๒๗๔-๑๒๙๗ (ยกเลิก)	๕๕๒
พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์		๕๕๓

	มาตรา	หน้า
บรรพ ๔ ทวิพัสสิน		๕๕๔
ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๒๙๘-๑๓๐๗	๕๕๔
ลักษณะ ๒ กรรมสิทธิ์		๕๕๘
หมวด ๑ การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์	๑๓๐๘-๑๓๓๔	๕๕๘
หมวด ๒ แดนแห่งกรรมสิทธิ์		
และการใช้กรรมสิทธิ์	๑๓๓๕-๑๓๕๕	๕๖๘
หมวด ๓ กรรมสิทธิ์รวม	๑๓๕๖-๑๓๖๖	๕๗๖
ลักษณะ ๓ ครอบครอง	๑๓๖๗-๑๓๘๖	๕๘๐
ลักษณะ ๔ ภาระจำยอม	๑๓๘๗-๑๔๐๑	๕๘๖
ลักษณะ ๕ อาศัย	๑๔๐๒-๑๔๐๙	๕๙๑
ลักษณะ ๖ สิทธิเหนือพื้นดิน	๑๔๑๐-๑๔๑๖	๕๙๓
ลักษณะ ๗ สิทธิเก็บกิน	๑๔๑๗-๑๔๒๘	๕๙๕
ลักษณะ ๘ ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์	๑๔๒๙-๑๔๓๔	๖๐๑

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พุทธศักราช ๒๔๗๗

๑-๖

๖๐๓

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๖

๑-๓

๖๐๖

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙

๑-๑๒

๖๐๙

	มาตรา	หน้า
บรรพ ๕ ครอบครัว		๖๑๔
ลักษณะ ๑ การสมรส		๖๑๔
หมวด ๑ การหมั้น	๑๔๓๕-๑๔๔๗/๒	๖๑๔
หมวด ๒ เงื่อนไขแห่งการสมรส	๑๔๔๘-๑๔๖๐	๖๒๑
หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส	๑๔๖๑-๑๔๖๔/๑	๖๒๕
หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส	๑๔๖๕-๑๔๙๓	๖๒๙
หมวด ๕ ความเป็นโมฆะของการสมรส	๑๔๙๔-๑๕๐๐	๖๔๓
หมวด ๖ การสิ้นสุดแห่งการสมรส	๑๕๐๑-๑๕๓๕	๖๔๗
ลักษณะ ๒ บิดามารดากับบุตร		๖๖๕
หมวด ๑ บิดามารดา	๑๕๓๖-๑๕๖๐	๖๖๕
หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร	๑๕๖๑-๑๕๘๔/๑	๖๗๙
หมวด ๓ ความปกครอง	๑๕๘๕-๑๕๙๘/๑๘	๖๙๐
หมวด ๔ บุตรบุญธรรม	๑๕๙๙/๑๙-๑๕๙๙/๓๗	๗๐๔
ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู	๑๕๙๙/๓๘-๑๕๙๙/๔๑	๗๑๕

**พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๖
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**

พุทธศักราช ๒๔๗๗	๑-๔	๗๑๗
------------------------	-----	-----

**พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๖**

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๖	๑-๓	๗๒๐
--	-----	-----

	มาตรา	หน้า
บรรพ ๖ มรดก		๗๒๓
ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป		๗๒๓
หมวด ๑ การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก	๑๕๙๙-๑๖๐๓	๗๒๓
หมวด ๒ การเป็นทายาท	๑๖๐๔-๑๖๐๗	๗๒๕
หมวด ๓ การตัดมรดกให้รับมรดก	๑๖๐๘-๑๖๐๙	๗๒๗
หมวด ๔ การสละมรดกและอื่นๆ	๑๖๑๐-๑๖๑๙	๗๒๘
ลักษณะ ๒ สิทธิโดยธรรมในการรับมรดก		๗๓๒
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๖๒๐-๑๖๒๘	๗๓๒
หมวด ๒ การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาท โดยธรรมในลำดับและชั้นต่างๆ	๑๖๒๙-๑๖๓๑	๗๓๕
หมวด ๓ การแบ่งส่วนมรดกของทายาท โดยธรรมในลำดับและชั้นต่างๆ		๗๓๗
ส่วนที่ ๑ ญาติ	๑๖๓๒-๑๖๓๔	๗๓๗
ส่วนที่ ๒ คู่สมรส	๑๖๓๕-๑๖๓๘	๗๓๙
หมวด ๔ การรับมรดกแทนที่กัน	๑๖๓๙-๑๖๔๕	๗๔๑
ลักษณะ ๓ พินัยกรรม		๗๔๓
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๖๔๖-๑๖๕๔	๗๔๓
หมวด ๒ แบบพินัยกรรม	๑๖๕๕-๑๖๗๒	๗๔๗
หมวด ๓ ผลและการตีความแห่งพินัยกรรม	๑๖๗๓-๑๖๘๕	๗๕๖
หมวด ๔ พินัยกรรมที่ตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน	๑๖๘๖-๑๖๙๒	๗๖๑
หมวด ๕ การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรม หรือข้อกำหนดพินัยกรรม	๑๖๙๓-๑๖๙๙	๗๖๔
หมวด ๖ ความเสียเปล่าแห่งพินัยกรรม หรือข้อกำหนดพินัยกรรม	๑๗๐๐-๑๗๑๐	๗๖๖

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๔ วิธีจัดการและปันทรัพย์มรดก		๗๗๑
หมวด ๑ ผู้จัดการมรดก	๑๗๑๑-๑๗๓๓	๗๗๑
หมวด ๒ การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์มรดก เป็นตัวเงินและการชำระหนี้ กับแบ่งปันทรัพย์มรดก	๑๗๓๔-๑๗๔๔	๗๘๐
หมวด ๓ การแบ่งมรดก	๑๗๔๕-๑๗๕๒	๗๘๕
ลักษณะ ๕ มรดกที่ไม่มีผู้รับ	๑๗๕๓	๗๘๘
ลักษณะ ๖ อายุความ	๑๗๕๔-๑๗๕๕	๗๘๘
รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์		๗๙๑

ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

พร้อมหัวข้อเรื่อง
ทุกมาตรา





พระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่



มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

จำเดิมแต่ได้ออกประกาศประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นมา ได้มีความเห็นแนะนำมากหลาย เพื่อยังประมวลกฎหมายนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น



และเมื่อได้พิจารณาโดยถ่องแท้แล้ว เห็นเป็นการสมควรให้ตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า บทบัญญัติเดิมในบรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ประกาศไว้แต่ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๖ นั้น ให้ยกเลิกเสียสิ้น และใช้บทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่ต่อท้ายพระราชกฤษฎีกานี้แทนสืบไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้



พระราชบัญญัติ
ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕

❖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

❖

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงบทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และบทบัญญัติลักษณะ ๒๓ สมาคม ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์



จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย
คำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้
บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจ
ชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕”

***มาตรา ๒** พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด
หกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๑ และบรรพ ๓ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยกเลิกบทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ ซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ที่ได้
ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ให้ยกเลิกลักษณะ ๒๓ สماعคม ของบรรพ ๓ แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ที่ได้
ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๗๑

(๓) ให้ใช้บทบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นบรรพ ๑
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่



มาตรา ๔ เอกสารที่มีการใช้ตราประทับแทนการลงลายมือชื่อ ตามมาตรา ๙ บรรดาสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อน การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้กระทำขึ้นก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีผลสมบูรณ์เสมือนกับลงลายมือชื่อ ต่อไป

มาตรา ๕ บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือน ถึงความสมบูรณ์ของการให้กู้ยืมเงินที่ผู้เสมือนไร้ความสามารถ ได้ กระทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ผู้จัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ศาลได้ตั้งขึ้นก่อน วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากยังมิได้จัดทำบัญชีทรัพย์สินของ ผู้ไม่อยู่ หรือจัดทำยังไม่แล้วเสร็จ ให้จัดทำให้แล้วเสร็จภายในสามเดือน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำมาตรา ๕๒ และ มาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

มาตรา ๗ ให้องค์กรหรือหน่วยงานที่กฎหมายบัญญัติให้เป็น ทบวงการเมืองตามความหมายของมาตรา ๗๒ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ซึ่งถูกยกเลิกโดยมาตรา ๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัตินี้ คงมีฐานะเป็นนิติบุคคลต่อไป



มาตรา ๘ ให้บรรดาสมาคมที่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสมาคมตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

สมาคมใดที่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิได้ใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “สมาคม” ประกอบกับชื่อของสมาคมให้ยื่นคำขอแก้ไขข้อบังคับของสมาคมให้ถูกต้องตามมาตรา ๘๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ สมาคมตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง สมาคมใด มีวิธีจัดการโดยไม่มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการของสมาคมตามมาตรา ๗๙ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ถ้าสมาคมนั้นไม่ดำเนินการยื่นคำขอแก้ไขข้อบังคับของสมาคม และจัดให้มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการของสมาคมภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้นายทะเบียนถอนชื่อสมาคมนั้นออกจากทะเบียน

มาตรา ๑๐ สมาคมตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง สมาคมใด มีสมาชิกไม่ถึงสิบคน หากสมาคมนั้นไม่ได้จัดให้มีจำนวนสมาชิกตามมาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่



ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้นายทะเบียนถอนชื่อสมาคมนั้นออกจากทะเบียนตามมาตรา ๑๐๒ (๕) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ให้บรรดามูลนิธิที่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นมูลนิธิตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าตราสารก่อตั้งมูลนิธิดังกล่าวเป็นข้อบังคับของมูลนิธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มูลนิธิใดที่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิได้ใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อของมูลนิธิ ให้ยื่นคำขอแก้ไขข้อบังคับของมูลนิธิให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๒ บรรดามูลนิธิที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีได้เป็นนิติบุคคล ถ้าประสงค์จะจัดตั้งเป็นนิติบุคคลและใช้คำว่า “มูลนิธิ” ประกอบชื่อของตนต่อไป ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ



มาตรา ๑๓ มูลนิธิตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง มูลนิธิใด มีข้อบังคับที่กำหนดให้มีผู้จัดการของมูลนิธิไม่ถึงสามคนในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้ามูลนิธินั้นไม่ดำเนินการยื่นคำขอแก้ไขข้อบังคับของมูลนิธิเพื่อให้มีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้ดำเนินกิจการของมูลนิธิภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๑๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ เพื่อสั่งการให้แก้ไขข้อบังคับของมูลนิธิให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป ถ้าปรากฏว่ามูลนิธิใดไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ก็ให้นายทะเบียนร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้เลิกมูลนิธิตามมาตรา ๑๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ บรรดาระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๒๓ สมาคม ของบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากระยะเวลาดังกล่าวยังไม่สิ้นสุดลงในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และระยะเวลาดังกล่าวขึ้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ แตกต่างกับระยะเวลาดังกล่าวไว้เดิม ให้นำระยะเวลายาวกว่ามาใช้บังคับ



มาตรา ๑๕ ให้แก้ไขเลขมาตราตามที่มีอยู่ในมาตราต่างๆ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเลขมาตราตามบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

(๑) “มาตรา ๙ วรรคสองและวรรคสาม” ในมาตรา ๑๖๖ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๙ วรรคสอง”

(๒) “มาตรา ๒๙” ในมาตรา ๑๔๖๔ และมาตรา ๑๕๑๙ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๒๘”

(๓) “มาตรา ๓๔” ในมาตรา ๑๖๑๐ และมาตรา ๑๖๑๑ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๓๒”

(๔) “มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๓” ในมาตรา ๑๕๗๗ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๖๐”

(๕) “มาตรา ๖๕” ในมาตรา ๑๖๐๒ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๖๒”

(๖) “มาตรา ๖๖” ในมาตรา ๑๖๐๒ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๖๓”

(๗) “มาตรา ๘๑” ในมาตรา ๑๖๗๖ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๑๑๐”

(๘) “มาตรา ๘๕” ในมาตรา ๑๖๗๗ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๑๑๔”

(๙) “มาตรา ๑๓๐ วรรคสอง” ในมาตรา ๓๖๐ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๑๖๙ วรรคสอง”

(๑๐) “มาตรา ๑๘๙” ในมาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๑๗๕๔ ให้แก้ไขเป็น “มาตรา ๑๙๓/๒๗”



มาตรา ๑๖ บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่อ้างถึงบทบัญญัติในบรรพ ๑ หรือลักษณะ ๒๓ ในบรรพ ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติที่มีนัยเช่นเดียวกันในบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ บรรดากฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา ๙๗ และมาตรา ๑๒๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้ได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๘ ให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี



ประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์



ข้อความเบื้องต้น



(มาตรา ๑ ชื่อ “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”)

มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(มาตรา ๒ วันใช้กฎหมายนี้)

มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นไป

(มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎหมายอื่นที่ขัดแย้งกับกฎหมายฉบับนี้)

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งประมวลกฎหมายนี้



*บรรพ ๑ หลักทั่วไป

ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

(มาตรา ๔ หลักการวินิจฉัยคดีตามกฎหมาย)

มาตรา ๔ กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใดๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้นๆ

เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

(มาตรา ๕ ใช้สิทธิโดยสุจริต)

มาตรา ๕ ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

*บรรพ ๑ หลักทั่วไป มาตรา ๔ ถึง มาตรา ๑๙๓/๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕



(มาตรา ๖ สันนิษฐานว่าทุกคนกระทำโดยสุจริต)

มาตรา ๖ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต

(มาตรา ๗ ดอกเบี้ยกรณีที่ไม่ได้ตกลงกันไว้ก่อน)

*มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาบททวนทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

(มาตรา ๘ ความหมายของคำว่า “เหตุสุดวิสัย”)

มาตรา ๘ คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่า เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

*มาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๖๔



(มาตรา ๙ กฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ การลงลายมือชื่อในเอกสาร)

มาตรา ๙ เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ บุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ลายพิมพ์นิ้วมือ แงงไค ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นนั้นที่ทำลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ

ความในวรรคสองไม่ใช่บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แงงไค ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นนั้น ซึ่งทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่

(มาตรา ๑๐ เอกสารตีความได้สองนัย)

มาตรา ๑๐ เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความได้สองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ให้ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าที่จะถือเอานัยที่ไร้ผล

(มาตรา ๑๑ ตีความข้อสงสัยที่เป็นคุณแก่ฝ่ายที่จะต้องเสียในมูลหนี้)

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้



(มาตรา ๑๒ จำนวนเงิน หรือปริมาณในเอกสารเป็นตัวเลข
ต่างกับตัวอักษร ให้ถือเอาตัวอักษร)

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดง
ไว้ทั้งตัวอักษรและตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกัน และมีอาช
หยังทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณที่เป็น
ตัวอักษรเป็นประมาณ

(มาตรา ๑๓ จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารเป็นตัวอักษร
และตัวเลขหลายแห่งต่างกัน ถือเอาจำนวนที่น้อยที่สุด)

มาตรา ๑๓ ถ้าจำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้เป็น
ตัวอักษรหลายแห่งหรือเป็นตัวเลขหลายแห่ง แต่ที่แสดงไว้หลายแห่ง
นั้นไม่ตรงกัน และมีอาชหยังทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวน
เงินหรือปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ

(มาตรา ๑๔ เอกสารทำขึ้นหลายภาษา ข้อความต่างกัน ให้ถือ
เอาภาษาไทย)

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่เอกสารทำขึ้นไว้หลายภาษา ไม่ว่าจะเป็น
ฉบับเดียวกันหรือหลายฉบับก็ตามโดยมีภาษาไทยด้วย ถ้าข้อความใน
หลายภาษานั้นแตกต่างกัน และมีอาชหยังทราบเจตนาของคู่กรณีได้ว่า
จะใช้ภาษาใดบังคับ ให้ถือตามภาษาไทย



ลักษณะ ๒

บุคคล

หมวด ๑

บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ ๑

สภาพบุคคล

(มาตรา ๑๕ สภาพบุคคลเมื่อเริ่มต้นและสิ้นสุด)

มาตรา ๑๕ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์มารดาก็สามารถมีสิทธิต่างๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก

(มาตรา ๑๖ การนับอายุของบุคคล)

มาตรา ๑๖ การนับอายุของบุคคลให้เริ่มนับแต่วันเกิด ในกรณี que รู้ว่าเกิดในเดือนใดแต่ไม่รู้วันเกิด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด แต่ถ้าพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด



(มาตรา ๑๗ บุคคลหลายคนตายในภัยอันตรายร่วมกัน ถือว่าตาย
พร้อมกัน)

มาตรา ๑๗ ในกรณีบุคคลหลายคนตายในเหตุภัยอันตราย
ร่วมกัน ถ้าเป็นการพันวิสัยที่จะกำหนดได้ว่าคนไหนตายก่อนหลัง ให้
ถือว่าตายพร้อมกัน

(มาตรา ๑๘ สิทธิการใช้ชื่อ)

มาตรา ๑๘ สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้
ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี หรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของนามนั้นต้อง
เสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกันโดยมิได้รับ
อำนาจให้ใช้ได้ก็ดี บุคคลผู้เป็นเจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลนั้นระงับ
ความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นทีที่พึงวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป
จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้

ส่วนที่ ๒

ความสามารถ



(มาตรา ๑๙ บรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์)

มาตรา ๑๙ บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะ
เมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์



(มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะเมื่อสมรส)

มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔๘

(มาตรา ๒๑ ผู้เยาว์ทำนิติกรรมต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม)

มาตรา ๒๑ ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(มาตรา ๒๒ ผู้เยาว์มีสิทธิเพื่อจะได้สิทธิ หรือหลุดพ้นจากหน้าที่ได้)

มาตรา ๒๒ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง

(มาตรา ๒๓ ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัวได้)

มาตรา ๒๓ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว

(มาตรา ๒๔ ผู้เยาว์กระทำการดำรงชีพได้)

มาตรา ๒๔ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะานุรูปแห่งตนและเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร



(มาตรา ๒๕ ผู้เยาว์ทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์)

มาตรา ๒๕ ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุสิบห้าปีบริบูรณ์

(มาตรา ๒๖ ผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สิน)

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันได้ระบุไว้ ผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุไว้นั้นก็ได้ตามใจสมัคร อนึ่ง ถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุไว้เพื่อการอันใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจสมัคร

(มาตรา ๒๗ ผู้แทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอมให้ผู้เยาว์ประกอบธุรกิจการค้า หรือทำสัญญาเป็นลูกจ้าง)

มาตรา ๒๗ ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่น หรือในการทำสัญญาเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงานได้ ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้

ในความเกี่ยวพันกับการประกอบธุรกิจหรือการจ้างแรงงานตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เยาว์มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว

ถ้าการประกอบธุรกิจหรือการทำงานที่ได้รับความยินยอมหรือที่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายถึงขนาดหรือเสื่อมเสียแก่ผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจบอกเลิกความยินยอมที่



ได้ให้แก่ผู้เยาว์เสียได้ หรือในกรณีที่ศาลอนุญาต ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการอนุญาตที่ได้ให้แก่ผู้เยาว์นั้นเสียได้

ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมบอกเลิกความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการบอกเลิกความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมได้

การบอกเลิกความยินยอมโดยผู้แทนโดยชอบธรรมหรือการเพิกถอนการอนุญาตโดยศาล ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์สิ้นสุดลง แต่ไม่กระทบกระเทือนการใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำให้ไปแล้วก่อนมีการบอกเลิกความยินยอมหรือเพิกถอนการอนุญาต

(มาตรา ๒๘ ศาลสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ)

มาตรา ๒๘ บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าคู่สมรสก็ดี ผู้บุพการีกล่าวคือ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดานกล่าวคือ ลูกหลาน เหลน ลื้อก็ดี ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ก็ดี ผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นอยู่ก็ดี หรือพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล การแต่งตั้งผู้อนุบาล อำนาจหน้าที่ของผู้อนุบาลและการสิ้นสุดของความเป็นผู้อนุบาล ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา



(มาตรา ๒๙ บุคคลไร้ความสามารถ ทำนิติกรรมเป็นโมฆียะ)

มาตรา ๒๙ การใดๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นเป็นโมฆียะ

(มาตรา ๓๐ คนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำนิติกรรมเป็นโมฆียะ)

มาตรา ๓๐ การใดๆ อันบุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นจริตวิกลอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต

(มาตรา ๓๑ ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ)

มาตรา ๓๑ ถ้าเหตุที่ทำให้เป็นคนไร้ความสามารถได้สิ้นสุดไปแล้ว และเมื่อบุคคลผู้นั้นเอง หรือบุคคลใดๆ ดังกล่าวมาในมาตรา ๒๙ ร้องขอต่อศาล ก็ให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ทำให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้น

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(มาตรา ๓๒ บุคคลเสมือนไร้ความสามารถ อยู่ในความดูแลของผู้พิทักษ์)

มาตรา ๓๒ บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตพันเพื่อนไม่สมประกอบ หรือประทุษร้ายสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจिन หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้



หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดของความเป็นผู้ปกครองในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของการเป็นผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(มาตรา ๓๓ ศาลสั่งให้คนมีจิตฟั่นเฟือน เป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ)

มาตรา ๓๓ ในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนไร้ความสามารถเพราะวิกลจริต ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นไม่วิกลจริต แต่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ หรือในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถเพราะมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นวิกลจริต เมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้



(มาตรา ๓๔ คนเสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ในการทำนิติกรรม)

มาตรา ๓๔ คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนแล้วจึงจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ได้

- (๑) นำทรัพย์สินไปลงทุน
- (๒) รับคืนทรัพย์สินที่ไปลงทุน ต้นเงินหรือทุนอย่างอื่น
- (๓) กู้ยืมหรือให้กู้ยืมเงิน ยืมหรือให้ยืมสังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (๔) รับประกันโดยประการใดๆ อันมีผลให้ตนต้องถูกบังคับชำระหนี้
- (๕) เช่าหรือให้เช่าสังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน หรืออสังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าสามปี
- (๖) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะรูป เพื่อการกุศล การสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา
- (๗) รับการให้โดยเสน่หาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสน่หา
- (๘) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะได้มาหรือปล่อยไปซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ หรือในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (๙) ก่อสร้างหรือดัดแปลงโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือซ่อมแซมอย่างใหญ่
- (๑๐) เสนอคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ เว้นแต่การร้องขอตามมาตรา ๓๕ หรือการร้องขอถอนผู้พิทักษ์



(๑๑) ประนีประนอมยอมความหรือมอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

ถ้ามีกรณีอื่นใดนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถอาจจัดการไปในทางเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ในการสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือเมื่อผู้พิทักษ์ร้องขอในภายหลัง ศาลมีอำนาจสั่งให้คนเสมือนไร้ความสามารถนั้นต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนจึงจะทำการนั้นได้

ในกรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กล่าวมาในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ศาลจะสั่งให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้มีอำนาจกระทำการนั้นแทนคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับผู้อนุบาลมาใช้บังคับแก่ผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา การใดกระทำลงโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรานี้ การนั้นเป็นโมฆะ

(มาตรา ๓๕ ศาลอนุญาตให้ผู้เสมือนไร้ความสามารถทำการได้)

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่ผู้พิทักษ์ไม่ยินยอมให้คนเสมือนไร้ความสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๔ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เมื่อคนเสมือนไร้ความสามารถร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้กระทำการนั้นโดยไม่ต้องรับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก็ได้ ถ้าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่คนเสมือนไร้ความสามารถ



(มาตรา ๓๖ ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ)

มาตรา ๓๖ ถ้าเหตุที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้สิ้นสุดไปแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา



(มาตรา ๓๗ ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา)

มาตรา ๓๗ ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ

(มาตรา ๓๘ ภูมิลำเนาที่มีที่อยู่หลายแห่ง)

มาตรา ๓๘ ถ้าบุคคลธรรมดามีถิ่นที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สลับเปลี่ยนกันไป หรือมีหลักแหล่งที่ทำการงานเป็นปกติหลายแห่งให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

(มาตรา ๓๙ ภูมิลำเนาไม่ปรากฏ)

มาตรา ๓๙ ถ้าภูมิลำเนาไม่ปรากฏ ให้ถือว่าถิ่นที่อยู่เป็นภูมิลำเนา



(มาตรา ๔๐ ภูมิลาเนาของผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง)

มาตรา ๔๐ บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ไม่มีที่อยู่ปกติเป็นหลักแหล่ง หรือเป็นผู้ครองชีพในการเดินทางไปมา ปราศจากหลักแหล่งที่ทำงาน พบตัวในถิ่นไหนให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นภูมิลาเนาของบุคคลนั้น

(มาตรา ๔๑ ภูมิลาเนาของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่)

มาตรา ๔๑ ภูมิลาเนาย่อมเปลี่ยนไปด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่ พร้อมด้วยเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะเปลี่ยนภูมิลาเนา

(มาตรา ๔๒ ภูมิลาเนาเฉพาะการ)

มาตรา ๔๒ ถ้าบุคคลใดได้เลือกเอาถิ่นใด โดยมีเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะให้เป็นภูมิลาเนาเฉพาะการเพื่อทำการใด ให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นภูมิลาเนาเฉพาะการสำหรับการนั้น

(มาตรา ๔๓ ภูมิลาเนาของคู่สมรส)

*มาตรา ๔๓ ภูมิลาเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรส อยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลาเนาแยกต่างหากจากกัน

*มาตรา ๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๖๓



(มาตรา ๔๔ ภูมิลำเนาของผู้เยาว์)

มาตรา ๔๔ ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ ได้แก่ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรมซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง

ในกรณีที่ผู้เยาว์อยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา ถ้าบิดาและมารดามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ได้แก่ภูมิลำเนาของบิดาหรือมารดาซึ่งตนอยู่ด้วย

(มาตรา ๔๕ ภูมิลำเนาของผู้ไร้ความสามารถ)

มาตรา ๔๕ ภูมิลำเนาของคนไร้ความสามารถ ได้แก่ภูมิลำเนาของผู้อุปการ

(มาตรา ๔๖ ภูมิลำเนาของข้าราชการ)

มาตรา ๔๖ ภูมิลำเนาของข้าราชการ ได้แก่ถิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ หากมิใช่เป็นตำแหน่งหน้าที่ชั่วคราว ชั่วระยะเวลาหรือเป็นเพียงแต่งตั้งไปเฉพาะการครั้งเดียวคราวเดียว

(มาตรา ๔๗ ภูมิลำเนาของผู้ถูกจำคุก)

มาตรา ๔๗ ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่เรือนจำ หรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่ จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว

ส่วนที่ ๔

สาบสูญ



(มาตรา ๔๘ บุคคลสาบสูญ)

มาตรา ๔๘ ถ้าบุคคลใดไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่โดยมิได้ตั้งตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปไว้ และไม่มีใครรู้แน่ว่าบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งให้ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดไปพลางก่อนตามที่จำเป็นเพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้

เมื่อเวลาได้ล่วงเลยไปหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ไม่อยู่นั้นไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และไม่มีผู้ใดได้รับข่าวเกี่ยวกับบุคคลนั้นประการใดเลยก็ดี หรือหนึ่งปีนับแต่วันมีผู้ได้พบเห็นหรือได้ทราบข่าวมาเป็นครั้งสุดท้ายก็ดี เมื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งร้องขอ ศาลจะตั้งผู้จัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ขึ้นก็ได้

(มาตรา ๔๙ ผู้ไม่อยู่ตั้งตัวแทนไว้ สัญญาตั้งตัวแทน ศาลสั่งให้จัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่)

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ผู้ไม่อยู่ได้ตั้งตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปไว้และสัญญาตัวแทนจะรับสิ้นไป หรือปรากฏว่าตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปได้จัดการทรัพย์สินนั้นในลักษณะที่อาจเสียหายแก่บุคคลดังกล่าว ให้นำมาตรา ๔๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม



(มาตรา ๕๐ ตัวแทนของผู้ไม่อยู่ ทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่)

มาตรา ๕๐ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งให้ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ขึ้นตามที่ศาลจะมีคำสั่งก็ได้

(มาตรา ๕๑ ตัวแทนของผู้ไม่อยู่ กระทำเกินขอบอำนาจ)

มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๐๒ ถ้าตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปเห็นเป็นการจำเป็นจะต้องทำการอันใดอันหนึ่งเกินขอบอำนาจที่ได้รับไว้ ต้องขออนุญาตต่อศาล และเมื่อศาลสั่งอนุญาตแล้ว จึงจะกระทำการนั้นได้

(มาตรา ๕๒ ผู้จัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ ทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่)

มาตรา ๕๒ ผู้จัดการทรัพย์สินที่ศาลได้ตั้งขึ้น ต้องทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ให้เสร็จภายในสามเดือน นับแต่วันทราบคำสั่งตั้งของศาล แต่ผู้จัดการทรัพย์สินจะร้องขอต่อศาลให้ขยายเวลาก็ได้

(มาตรา ๕๓ บัญชีทรัพย์สินต้องมีพยานอย่างน้อยสองคน ลงลายมือชื่อรับรอง)

มาตรา ๕๓ บัญชีทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๒ ต้องมีพยานลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องอย่างน้อยสองคน พยานสองคนนั้นต้องเป็นคู่สมรสหรือญาติของผู้ไม่อยู่ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ถ้าไม่มีคู่สมรสหรือญาติไม่ได้ หรือคู่สมรสและญาติไม่ยอมเป็นพยาน จะให้ผู้อื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นพยานก็ได้



(มาตรา ๕๔ อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์สิน)

มาตรา ๕๔ ผู้จัดการทรัพย์สินมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับตัวแทนผู้รับมอบอำนาจทั่วไปไปตามมาตรา ๘๐๑ และมาตรา ๘๐๒ ถ้าผู้จัดการทรัพย์สินเห็นเป็นการจำเป็นจะต้องทำการอันใดอันหนึ่งเกินขอบอำนาจ ต้องขออนุญาตต่อศาล และเมื่อศาลสั่งอนุญาตแล้วจึงจะกระทำการนั้นได้

(มาตรา ๕๕ ผู้ไม่อยู่ตั้งตัวแทนเฉพาะการไว้)

มาตรา ๕๕ ถ้าผู้ไม่อยู่ได้ตั้งตัวแทนผู้รับมอบอำนาจเฉพาะการอันใดไว้ ผู้จัดการทรัพย์สินจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการอันเป็นอำนาจเฉพาะการนั้นไม่ได้ แต่ถ้าปรากฏว่าการที่ตัวแทนจัดทำอยู่นั้นอาจจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่ ผู้จัดการทรัพย์สินจะร้องขอให้ศาลถอดถอนตัวแทนนั้นเสียก็ได้

(มาตรา ๕๖ ศาลสั่งเกี่ยวกับผู้จัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่)

มาตรา ๕๖ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้จัดการทรัพย์สินหาประกันอันสมควรในการจัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ตลอดจนการมอบคืนทรัพย์สินนั้น

(๒) ให้ผู้จัดการทรัพย์สินแถลงถึงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่

(๓) ถอดถอนผู้จัดการทรัพย์สิน และตั้งผู้อื่นให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินแทนต่อไป



(มาตรา ๕๗ บำเหน็จของผู้จัดการทรัพย์สิน)

มาตรา ๕๗ ในคำสั่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สิน ศาลจะกำหนดบำเหน็จให้แก่ผู้จัดการทรัพย์สินโดยจ่ายจากทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้ ถ้าศาลมิได้กำหนด ผู้จัดการทรัพย์สินจะร้องขอต่อศาลให้กำหนดบำเหน็จในภายหลังก็ได้

ถ้าผู้จัดการทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอหรือเมื่อมีกรณีปรากฏแก่ศาลว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งกำหนดบำเหน็จ งด ลด เพิ่ม หรือกลับให้บำเหน็จแก่ผู้จัดการทรัพย์สินอีกก็ได้

(มาตรา ๕๘ การสิ้นสุดของผู้จัดการทรัพย์สิน)

มาตรา ๕๘ ความเป็นผู้จัดการทรัพย์สินย่อมสิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ไม่อยู่นั้นกลับมา
- (๒) ผู้ไม่อยู่นั้นมิได้กลับมาแต่ได้จัดการทรัพย์สินหรือตั้งตัวแทนเพื่อจัดการทรัพย์สินของตนแล้ว
- (๓) ผู้ไม่อยู่ถึงแก่ความตายหรือศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ
- (๔) ผู้จัดการทรัพย์สินลาออกหรือถึงแก่ความตาย
- (๕) ผู้จัดการทรัพย์สินเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ผู้จัดการทรัพย์สินเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๗) ศาลถอดถอนผู้จัดการทรัพย์สิน



**(มาตรา ๕๙ หน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์สินเมื่อความเป็นผู้จัดการ
สิ้นสุดลง)**

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ความเป็นผู้จัดการทรัพย์สินสิ้นสุดลง เพราะเหตุตามมาตรา ๕๘ (๔) (๕) หรือ (๖) ผู้จัดการทรัพย์สินหรือ ทายาทของผู้จัดการทรัพย์สิน ผู้จัดการมรดก ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือผู้มีหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของผู้จัดการ ทรัพย์สิน แล้วแต่กรณี จะต้องแถลงให้ศาลทราบถึงความสิ้นสุดนั้นโดย ไม่ชักช้า เพื่อศาลจะได้มีคำสั่งเกี่ยวกับผู้จัดการทรัพย์สินต่อไปตามที่ เห็นสมควร ในระหว่างเวลาดังกล่าวนั้น บุคคลดังกล่าวจะต้องจัดการ ตามควรแก่พฤติการณ์เพื่อรักษาประโยชน์ของผู้ไม่อยู่ จนกว่าจะได้ ส่งมอบทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดตามที่ศาลจะได้ มีคำสั่ง

**(มาตรา ๖๐ ใช้กฎหมายเรื่องตัวแทนเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน
ของผู้ไม่อยู่)**

มาตรา ๖๐ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทนแห่งประมวลกฎหมาย นี้ มาใช้บังคับแก่การจัดการทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่โดยอนุโลม

(มาตรา ๖๑ ศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ)

มาตรา ๖๑ ถ้าบุคคลใดได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และ ไม่มีใครรู้แน่ว่าบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ตลอดระยะเวลาห้าปี เมื่อ ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็น คนสาบสูญก็ได้



ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้ลดเหลือสองปี

(๑) นับแต่วันที่มีการบหรือสงครามสิ้นสุดลง ถ้าบุคคลนั้นอยู่ใน การบหรือสงคราม และหายไปในการบหรือสงครามดังกล่าว

(๒) นับแต่วันที่ยานพาหนะที่บุคคลนั้นเดินทาง อับปาง ถูก ทำลายหรือสูญหายไป

(๓) นับแต่วันที่เกิดอันตรายแก่ชีวิตนอกจากที่ระบุไว้ใน (๑) หรือ (๒) ได้ผ่านพ้นไป ถ้าบุคคลนั้นตกอยู่ในอันตรายเช่นว่านั้น

(มาตรา ๖๒ คนสาบสูญถือว่าถึงแก่ความตาย)

มาตรา ๖๒ บุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ถือว่า ถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๑

(มาตรา ๖๓ บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญยังมีชีวิตอยู่)

มาตรา ๖๓ เมื่อบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญนั้นเอง หรือผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล และพิสูจน์ได้ว่าบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญนั้นยังคงมีชีวิตอยู่ก็ดี หรือว่า ตายในเวลาอื่นผิดไปจากเวลาดังระบุไว้ในมาตรา ๖๒ ก็ดี ให้ศาลสั่งถอน คำสั่งให้เป็นคนสาบสูญนั้น แต่การถอนคำสั่งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือน ถึงความสมบูรณ์แห่งการทั้งหลายอันได้ทำไปโดยสุจริตในระหว่างเวลา ตั้งแต่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญจนถึงเวลาถอนคำสั่งนั้น

บุคคลผู้ได้ทรัพย์สินมาเนื่องแต่การที่ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคน สาบสูญ แต่ต้องเสียสิทธิของตนไปเพราะศาลสั่งถอนคำสั่งให้บุคคลนั้น เป็นคนสาบสูญ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้แห่งประมวล กฎหมายนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม



(มาตรา ๖๔ คำสั่งศาลให้เป็นคนسابสุญและถอนคำสั่งดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

มาตรา ๖๔ คำสั่งศาลให้เป็นคนسابสุญหรือคำสั่งถอนคำสั่งให้เป็นคนسابสุญให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

นิติบุคคล



ส่วนที่ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป



(มาตรา ๖๕ นิติบุคคลตามกฎหมาย)

มาตรา ๖๕ นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

(มาตรา ๖๖ สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคล)

มาตรา ๖๖ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ที่ได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง



(มาตรา ๖๗ สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา)

มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๖๖ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

(มาตรา ๖๘ ภูมิลำเนาของนิติบุคคล)

มาตรา ๖๘ ภูมิลำเนาของนิติบุคคลได้แก่ถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง

(มาตรา ๖๙ ที่ตั้งของที่ทำการหลายแห่งหรือของสาขาเป็นภูมิลำเนาของนิติบุคคล)

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่นิติบุคคลมีที่ตั้งที่ทำการหลายแห่ง หรือมีสำนักงานสาขา ให้ถือว่าถิ่นอันเป็นที่ตั้งของที่ทำการหรือของสำนักงานสาขาเป็นภูมิลำเนาในส่วนกิจการอันได้กระทำ ณ ที่นั้นด้วย

(มาตรา ๗๐ ผู้แทนของนิติบุคคล)

มาตรา ๗๐ นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งได้กำหนดไว้

ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล



(มาตรา ๗๑ นิติบุคคลมีผู้แทนหลายคน)

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่นิติบุคคลมีผู้แทนหลายคน การดำเนินการของนิติบุคคลให้เป็นไปตามเสียงข้างมากของผู้แทนของนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะได้มีข้อกำหนดไว้เป็นประการอื่นในกฎหมายข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง

(มาตรา ๗๒ การเปลี่ยนตัวผู้แทนนิติบุคคล)

มาตรา ๗๒ การเปลี่ยนตัวผู้แทนของนิติบุคคล หรือการจำกัดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอำนาจของผู้แทนของนิติบุคคล ให้มีผลต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งแล้ว แต่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตมิได้

(มาตรา ๗๓ ศาลแต่งตั้งผู้แทนชั่วคราวของนิติบุคคล)

มาตรา ๗๓ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้แทนของนิติบุคคล และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการปล่อยตำแหน่งว่างไว้น่าจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะแต่งตั้งผู้แทนชั่วคราวขึ้นก็ได้

(มาตรา ๗๔ ผู้แทนนิติบุคคลมีประโยชน์ได้เสียขัดกันกับนิติบุคคล)

มาตรา ๗๔ ถ้าประโยชน์ได้เสียของนิติบุคคลขัดกับประโยชน์ได้เสียของผู้แทนของนิติบุคคลในการอันใด ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นจะเป็นผู้แทนในการอันนั้นไม่ได้



(มาตรา ๗๕ ไม่มีผู้แทนนิติบุคคล หรือผู้แทนนิติบุคคลมีจำนวนไม่พอดำเนินการ ศาลตั้งผู้แทนชั่วคราวได้)

มาตรา ๗๕ ถ้ากรณีตามมาตรา ๗๔ เป็นเหตุให้ไม่มีผู้แทนของนิติบุคคลเหลืออยู่ หรือผู้แทนของนิติบุคคลที่เหลืออยู่มีจำนวนไม่พอจะเป็นองค์ประชุม หรือไม่พอจะกระทำการอันนั้นได้ หากกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งของนิติบุคคลนั้นมิได้มีข้อกำหนดในเรื่องนี้ไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำความในมาตรา ๗๓ มาใช้บังคับเพื่อตั้งผู้แทนเฉพาะการโดยอนุโลม

(มาตรา ๗๖ ความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล)

มาตรา ๗๖ ถ้าการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนของนิติบุคคล หรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย

ถ้าความเสียหายแก่บุคคลอื่นเกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์หรืออำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล บรรดาบุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งที่ได้เห็นชอบให้กระทำการนั้นหรือได้เป็นผู้กระทำการดังกล่าว ต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้น



(มาตรา ๗๗ นำกฎหมายว่าด้วยตัวแทนใช้บังคับระหว่างนิติบุคคลกับผู้แทนนิติบุคคลและบุคคลภายนอก)

มาตรา ๗๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทนแห่งประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันระหว่างนิติบุคคลกับผู้แทนของนิติบุคคล และระหว่างนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคลกับบุคคลภายนอกโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

สมาคม



(มาตรา ๗๘ ตั้งสมาคม)

มาตรา ๗๘ การก่อตั้งสมาคมเพื่อกระทำการใดๆ อันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกันและมีใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน ต้องมีข้อบังคับและจดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

(มาตรา ๗๙ ข้อบังคับของสมาคม)

มาตรา ๗๙ ข้อบังคับของสมาคมอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อสมาคม

(๒) วัตถุประสงค์ของสมาคม

(๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ และที่ตั้งสำนักงานสาขาทั้งปวง



(๔) วิธีรับสมาชิก และการขาดจากสมาชิกภาพ

(๕) อัตราค่าบำรุง

(๖) ข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการของสมาคม ได้แก่ จำนวนกรรมการ การตั้งกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ และการประชุมของคณะกรรมการ

(๗) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการสมาคม การบัญชี และทรัพย์สินของสมาคม

(๘) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่

(มาตรา ๘๐ ใช้ชื่อ “สมาคม”)

มาตรา ๘๐ สมาคมต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “สมาคม” ประกอบกับชื่อของสมาคม

(มาตรา ๘๑ การขอจดทะเบียนสมาคม)

มาตรา ๘๑ การขอจดทะเบียนสมาคมนั้น ให้ผู้จะเป็นสมาชิกของสมาคมจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ร่วมกันยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ของสมาคมจะตั้งขึ้น พร้อมกับแนบข้อบังคับของสมาคม รายชื่อ ที่อยู่ และอาชีพของผู้จะเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่าสิบคน และรายชื่อ ที่อยู่และอาชีพของผู้จะเป็นกรรมการของสมาคมมากับคำขอด้วย



(มาตรา ๘๒ การจดทะเบียนสมาคม นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียน)

มาตรา ๘๒ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนพร้อมทั้งข้อบังคับแล้วเห็นว่าคำขอนั้นถูกต้องตามมาตรา ๘๑ และข้อบังคับถูกต้องตามมาตรา ๗๙ และวัตถุประสงค์ของสมาคมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือไม่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ และรายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสมาคม และผู้จะเป็นกรรมการของสมาคมนั้นมีฐานะและความประพฤติเหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสมาคม ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่สมาคมนั้น และประกาศการจัดตั้งสมาคมในราชกิจจานุเบกษา

ถ้านายทะเบียนเห็นว่าคำขอหรือข้อบังคับไม่ถูกต้องตามมาตรา ๘๑ หรือมาตรา ๗๙ หรือรายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสมาคม หรือผู้จะเป็นกรรมการของสมาคมมีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสมาคม ให้มีคำสั่งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง เมื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่สมาคมนั้น

ถ้านายทะเบียนเห็นว่าไม่อาจรับจดทะเบียนได้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของสมาคมขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หรือผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง



ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งของนายทะเบียน ให้
นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนและแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลที่
ไม่รับจดทะเบียนไปยังผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโดยมิชักช้า

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับจดทะเบียนนั้น
ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อ
นายทะเบียนภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่รับการ
จดทะเบียน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยอุทธรณ์ และแจ้ง
คำวินิจฉัยให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียน
ได้รับหนังสืออุทธรณ์ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ให้เป็นที่สุด

(มาตรา ๘๓ สมาคมที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล)

มาตรา ๘๓ สมาคมที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล

(มาตรา ๘๔ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคม)

มาตรา ๘๔ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมจะกระทำ
ได้ก็แต่โดยมติของที่ประชุมใหญ่ และสมาคมต้องนำข้อบังคับที่ได้แก้ไข
เพิ่มเติมไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ของ
สมาคมตั้งอยู่ภายในสิบสี่วัน นับแต่วันที่ได้ลงมติและให้นำความใน
มาตรา ๘๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อนายทะเบียนได้จดทะเบียนแล้ว
ให้มีผลใช้บังคับได้



(มาตรา ๘๕ การแต่งตั้งกรรมการของสมาคม)

มาตรา ๘๕ การแต่งตั้งกรรมการของสมาคมขึ้นใหม่ทั้งชุดหรือการเปลี่ยนแปลงกรรมการของสมาคม ให้กระทำตามข้อบังคับของสมาคม และสมาคมต้องนำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ของสมาคมตั้งอยู่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีการแต่งตั้งหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการของสมาคม

ถ้านายทะเบียนเห็นว่ากรรมการของสมาคมตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสมาคม นายทะเบียนจะไม่รับจดทะเบียนกรรมการของสมาคมผู้นั้นก็ได้ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนกรรมการของสมาคม นายทะเบียนต้องแจ้งเหตุผลที่ไม่รับจดทะเบียนให้สมาคมทราบภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๘๒ วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในระหว่างที่ยังไม่มีการจดทะเบียนกรรมการของสมาคมชุดใหม่ ถ้าข้อบังคับของสมาคมมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้กรรมการของสมาคมชุดเดิมปฏิบัติหน้าที่กรรมการของสมาคมต่อไป จนกว่าจะได้มีการจดทะเบียนกรรมการของสมาคมชุดใหม่

(มาตรา ๘๖ คณะกรรมการสมาคมดำเนินกิจการของสมาคม)

มาตรา ๘๖ คณะกรรมการของสมาคมเป็นผู้ดำเนินกิจการของสมาคมตามกฎหมายและข้อบังคับ ภายใต้การควบคุมดูแลของที่ประชุมใหญ่



(มาตรา ๘๗ คณะกรรมการสมาคมเป็นผู้แทนของสมาคม)

มาตรา ๘๗ คณะกรรมการของสมาคมเป็นผู้แทนของสมาคม
ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก

(มาตรา ๘๘ ข้อบกพร่องการตั้ง หรือคุณสมบัติของกรรมการ
สมาคม การกระทำของสมาคมมีผลสมบูรณ์)

มาตรา ๘๘ บรรดากิจการที่คณะกรรมการของสมาคมได้กระทำ
ไป แม้จะปรากฏในภายหลังว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตั้ง หรือ
คุณสมบัติของกรรมการของสมาคม กิจการนั้นย่อมมีผลสมบูรณ์

(มาตรา ๘๙ สมาชิกตรวจกิจการของสมาคมได้)

มาตรา ๘๙ สมาชิกของสมาคมมีสิทธิที่จะตรวจตรากิจการและ
ทรัพย์สินของสมาคมในระหว่างเวลาทำการของสมาคมได้

(มาตรา ๙๐ สมาชิกสมาคมต้องชำระค่าบำรุง)

มาตรา ๙๐ สมาชิกของสมาคมต้องชำระค่าบำรุงเต็มจำนวน
ในวันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก หรือในวันเริ่มต้นของระยะเวลาชำระ
ค่าบำรุง แล้วแต่กรณี เว้นแต่ข้อบังคับของสมาคมจะกำหนดไว้เป็น
อย่างอื่น

(มาตรา ๙๑ สมาชิกสมาคมลาออกจากสมาคม)

มาตรา ๙๑ สมาชิกของสมาคมจะลาออกจากสมาคมเมื่อใด
ก็ได้ เว้นแต่ข้อบังคับของสมาคมจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น



(มาตรา ๕๒ สมาชิกรับประกันหนี้ของสมาคม)

มาตรา ๕๒ สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบในหนี้ของสมาคมไม่เกินจำนวนค่าบำรุงที่สมาชิคนั้นค้างชำระอยู่

(มาตรา ๕๓ การประชุมใหญ่ของสมาคม)

มาตรา ๕๓ คณะกรรมการของสมาคมต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญอย่างน้อยปีละครั้ง

(มาตรา ๕๔ ประชุมใหญ่วิสามัญของสมาคม)

มาตรา ๕๔ คณะกรรมการของสมาคมจะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้ที่สุดแต่จะเห็นสมควร

สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับจะทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการของสมาคมให้ประชุมใหญ่วิสามัญก็ได้ ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่า ประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

เมื่อคณะกรรมการของสมาคมได้รับหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการของสมาคมเรียกประชุมใหญ่วิสามัญโดยจัดให้มีการประชุมขึ้นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ

ถ้าคณะกรรมการของสมาคมไม่เรียกประชุมภายในระยะเวลาตามวรรคสาม สมาชิกที่เป็นผู้ร้องขอให้เรียกประชุมหรือสมาชิกอื่นรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนสมาชิกที่กำหนดตามวรรคสอง จะเรียกประชุมเองก็ได้



(มาตรา ๙๕ การเรียกประชุมใหญ่ของสมาคม)

มาตรา ๙๕ ในการเรียกประชุมใหญ่ คณะกรรมการของสมาคมต้องส่งหนังสือนัดประชุมไปยังสมาชิกทุกคน ซึ่งมีชื่อในทะเบียนของสมาคมก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หรือลงพิมพ์โฆษณาอย่างน้อยสองคราวในหนังสือพิมพ์ที่แพร่หลายในท้องถิ่นที่ฉบับหนึ่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก็ได้

การเรียกประชุมใหญ่ต้องระบุสถานที่ วัน เวลา และระเบียบวาระการประชุมและจัดส่งรายละเอียดและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามควรไปพร้อมกันด้วย สำหรับการเรียกประชุมใหญ่โดยการพิมพ์โฆษณา รายละเอียดและเอกสารดังกล่าวต้องจัดไว้และพร้อมที่จะมอบให้แก่สมาชิกที่ร้องขอ ณ สถานที่ที่ผู้เรียกประชุมกำหนด

(มาตรา ๙๖ องค์กรประชุมการประชุมใหญ่ของสมาคม)

มาตรา ๙๖ การประชุมใหญ่ของสมาคมต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ข้อบังคับของสมาคมจะกำหนดองค์ประชุมไว้เป็นอย่างอื่น

ในการประชุมใหญ่ครั้งใด ถ้าไม่ได้องค์ประชุมตามที่กำหนดไว้ และการประชุมใหญ่นั้นได้เรียกตามคำร้องขอของสมาชิกก็ให้งดการประชุม แต่ถ้าเป็นการประชุมใหญ่ที่สมาชิกมิได้เป็นผู้ร้องขอ ให้คณะกรรมการของสมาคมเรียกประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง โดยจัดให้มีการประชุมขึ้นภายในสิบสี่วัน นับแต่วันที้นัดประชุมครั้งแรก การประชุมครั้งหลังนี้ไม่บังคับว่าจำต้องครบองค์ประชุม



(มาตรา ๙๗ มติที่ประชุมของสมาคม)

มาตรา ๙๗ มติของที่ประชุมให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่กรณีที่ข้อบังคับของสมาคมกำหนดเสียงข้างมากไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ

สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

(มาตรา ๙๘ สมาชิกมอบอำนาจให้สมาชิกอื่นเข้าประชุมและออกเสียงแทน)

มาตรา ๙๘ สมาชิกจะมอบอำนาจให้สมาชิกผู้ใดมาเข้าประชุมและออกเสียงลงคะแนนแทนตนก็ได้ เว้นแต่ข้อบังคับของสมาคมจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(มาตรา ๙๙ สมาชิกหรือกรรมการไม่มีสิทธิออกเสียง กรณีขัดประโยชน์ส่วนได้เสียของสมาคม)

มาตรา ๙๙ ในกรณีที่จะมีมติในเรื่องใด ถ้าส่วนได้เสียของกรรมการหรือสมาชิกของสมาคมผู้ใดขัดกับประโยชน์ได้เสียของสมาคม กรรมการหรือสมาชิกของสมาคมผู้นั้นจะออกเสียงลงคะแนนในเรื่องนั้นไม่ได้



(มาตรา ๑๐๐ ศาลสั่งเพิกถอนมติประชุมใหญ่)

มาตรา ๑๐๐ ในการประชุมใหญ่ครั้งใด ถ้าได้มีการนัดประชุม หรือการลงมติโดยไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของสมาคมหรือ บทบัญญัติในส่วนนี้ สมาชิกหรือพนักงานอัยการอาจร้องขอให้ศาลสั่ง เพิกถอนมติในการประชุมใหญ่ครั้งนั้นได้ แต่ต้องร้องขอต่อศาลภายใน หนึ่งเดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติ

(มาตรา ๑๐๑ เหตุยกเลิกสมาคม)

มาตรา ๑๐๑ สมาคมย่อมเลิกด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับ
- (๒) ถ้าสมาคมตั้งขึ้นไว้เฉพาะระยะเวลาใด เมื่อสิ้นระยะเวลา นั้น
- (๓) ถ้าสมาคมตั้งขึ้นเพื่อกระทำการใด เมื่อกิจการนั้นสำเร็จ แล้ว
- (๔) เมื่อที่ประชุมใหญ่มีมติให้เลิก
- (๕) เมื่อสมาคมล้มละลาย
- (๖) เมื่อนายทะเบียนถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียนตาม มาตรา ๑๐๒
- (๗) เมื่อศาลสั่งให้เลิกตามมาตรา ๑๐๔

(มาตรา ๑๐๒ นายทะเบียนสั่งถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียน)

มาตรา ๑๐๒ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอนชื่อสมาคมออก จากทะเบียนได้ในกรณีดังต่อไปนี้



(๑) เมื่อปรากฏในภายหลังการจดทะเบียนว่า วัตถุประสงค์ของสมาคมขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ และนายทะเบียนได้สั่งให้แก้ไขแล้วแต่สมาคมไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

(๒) เมื่อปรากฏว่าการดำเนินการของสมาคมขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

(๓) เมื่อสมาคมหยุดดำเนินการติดต่อกันตั้งแต่สองปีขึ้นไป

(๔) เมื่อปรากฏว่าสมาคมให้หรือปล่อยให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการของสมาคมเป็นผู้ดำเนินการของสมาคม

(๕) เมื่อสมาคมมีสมาชิกเหลือน้อยกว่าสิบคนมาเป็นเวลาติดต่อกันกว่าสองปี

(มาตรา ๑๐๓ อุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนที่สั่งถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียน)

มาตรา ๑๐๓ เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งให้ถอนชื่อสมาคมไปออกจากทะเบียนตามมาตรา ๑๐๒ แล้ว ให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสมาคมนั้นโดยมิชักช้า และประกาศการเลิกสมาคมในราชกิจจานุเบกษา

กรรมการคนหนึ่งคนใดหรือสมาชิกของสมาคมจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อ



นายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง และให้นำความในมาตรา ๘๒ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(มาตรา ๑๐๔ ผู้มีส่วนได้เสียร้องต่อศาลให้สั่งเลิกสมาคม)

มาตรา ๑๐๔ เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๑๐๒ ผู้มีส่วนได้เสียอาจร้องขอให้นายทะเบียนถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียนได้ ถ้านายทะเบียนไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอโดยไม่แจ้งเหตุผลให้ผู้ร้องขอทราบภายในเวลาอันสมควร หรือนายทะเบียนได้แจ้งเหตุผลให้ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องขอไม่พอใจในเหตุผลดังกล่าว ผู้ร้องขอนั้นจะร้องขอต่อศาลให้สั่งเลิกสมาคมนั้นเสียก็ได้

(มาตรา ๑๐๕ คณะกรรมการสมาคม แจ้งการเลิกสมาคมต่อนายทะเบียน)

มาตรา ๑๐๕ เมื่อสมาคมมีเหตุต้องเลิกตามมาตรา ๑๐๑ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ให้คณะกรรมการของสมาคมที่อยู่ในตำแหน่งขณะมีการเลิกสมาคมแจ้งการเลิกสมาคมต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเลิกสมาคม

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้สมาคมล้มละลายตามมาตรา ๑๐๑ (๕) หรือมีคำสั่งถึงที่สุดให้เลิกสมาคมตามมาตรา ๑๐๔ ให้ศาลแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวให้นายทะเบียนทราบด้วย

ให้นายทะเบียนประกาศการเลิกสมาคมในราชกิจจานุเบกษา



(มาตรา ๑๐๖ ชำระบัญชีสมาคมกรณีเลิกสมาคม)

มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่มีการเลิกสมาคม ให้มีการชำระบัญชีสมาคมและให้นำบทบัญญัติในบรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด มาใช้บังคับแก่การชำระบัญชีสมาคมโดยอนุโลม

(มาตรา ๑๐๗ เลิกสมาคม โอนทรัพย์สินที่เหลือให้กับบุคคลหรือองค์กรอื่น)

มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้ชำระบัญชีแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด จะแบ่งให้แก่สมาชิกของสมาคมนั้นไม่ได้ ทรัพย์สินที่เหลือนั้นจะต้องโอนให้แก่สมาคมหรือมูลนิธิ หรือนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการสาธารณกุศล ตามที่ได้ระบุชื่อไว้ในข้อบังคับของสมาคม หรือถ้าข้อบังคับไม่ได้ระบุชื่อไว้ก็ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ แต่ถ้าข้อบังคับของสมาคมหรือที่ประชุมใหญ่มิได้ระบุผู้รับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไว้ หรือระบุไว้แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้ทรัพย์สินที่เหลืออยู่นั้นตกเป็นของแผ่นดิน

(มาตรา ๑๐๘ ยื่นขอตรวจเอกสารสมาคมต่อนายทะเบียน)

มาตรา ๑๐๘ ผู้ใดประสงค์จะขอตรวจเอกสารเกี่ยวกับสมาคมที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือจะขอให้นายทะเบียนคัดสำเนาเอกสารดังกล่าว พร้อมด้วยคำรับรองว่าถูกต้อง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน และเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้วให้นายทะเบียนปฏิบัติตามคำขอนั้น



(มาตรา ๑๐๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้ง
นายทะเบียนและออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับสมาคม)

มาตรา ๑๐๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ
ตามบทบัญญัติในส่วนนี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออก
กฎกระทรวงเกี่ยวกับ

(๑) การยื่นคำขอจดทะเบียนและการรับจดทะเบียน

(๒) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การ
คัดสำเนาเอกสารและค่าธรรมเนียมการขอให้นายทะเบียนดำเนินการ
ใดๆ เกี่ยวกับสมาคม รวมทั้งการยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าว

(๓) การดำเนินกิจการของสมาคมและการทะเบียนสมาคม

(๔) การอื่นใดเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนนี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้
บังคับได้

ส่วนที่ ๓

มูลนิธิ

(มาตรา ๑๑๐ มูลนิธิเพื่อการกุศลสาธารณะ)

มาตรา ๑๑๐ มูลนิธิได้แก่ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะ
สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล สาธารณะ การศาสนา ศิลปะ
วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น
โดยมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน และได้จดทะเบียนตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้



การจัดการทรัพย์สินของมูลนิธิ ต้องมิใช่เป็นการหาผลประโยชน์เพื่อบุคคลใด นอกจากเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นเอง

(มาตรา ๑๑๑ ข้อบังคับของมูลนิธิ คณะกรรมการมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๑ มูลนิธิต้องมีข้อบังคับและต้องมีคณะกรรมการของมูลนิธิประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสามคน เป็นผู้ดำเนินการของมูลนิธิตามกฎหมายและข้อบังคับของมูลนิธิ

(มาตรา ๑๑๒ รายการของข้อบังคับมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๒ ข้อบังคับของมูลนิธิอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อมูลนิธิ

(๒) วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ

(๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และที่ตั้งสำนักงานสาขาทั้งปวง

(๔) ทรัพย์สินของมูลนิธิขณะจัดตั้ง

(๕) ข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการของมูลนิธิ ได้แก่ จำนวนกรรมการ การตั้งกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ และการประชุมของคณะกรรมการ

(๖) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการมูลนิธิ การจัดการทรัพย์สินและบัญชีของมูลนิธิ



(มาตรา ๑๑๓ ชื่อ “มูลนิธิ”)

มาตรา ๑๑๓ มูลนิธิต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “มูลนิธิ” ประกอบกับชื่อของมูลนิธิ

(มาตรา ๑๑๔ ขอบจดทะเบียนมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๔ การขอจดทะเบียนมูลนิธินั้น ให้ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ของมูลนิธิจะตั้งขึ้น ในคำขออย่างน้อยต้องระบุเจ้าของทรัพย์สินและรายการทรัพย์สินที่จะจัดสรรสำหรับมูลนิธิ รายชื่อ ที่อยู่และอาชีพของผู้จะเป็นกรรมการของมูลนิธิทุกคน พร้อมกับแนบข้อบังคับของมูลนิธิมากับคำขอด้วย

(มาตรา ๑๑๕ รับผิดชอบมูลนิธิ ไม่รับผิดชอบมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้วเห็นว่า คำขอนั้นถูกต้องตามมาตรา ๑๑๔ และข้อบังคับถูกต้องตามมาตรา ๑๑๒ และวัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรา ๑๑๐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือไม่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ และรายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ และผู้จะเป็นกรรมการของมูลนิธินี้มีฐานะและความประพฤติเหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ให้นายทะเบียนรับผิดชอบและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่มูลนิธินั้น และประกาศการจัดตั้งมูลนิธิในราชกิจจานุเบกษา



ถ้านายทะเบียนเห็นว่าคำขอหรือข้อบังคับไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๑๔ หรือมาตรา ๑๑๒ หรือรายการซึ่งจัดแจ้งในคำขอหรือข้อบังคับ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ หรือผู้จะเป็นกรรมการของ มูลนิธิมีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ให้มีคำสั่งให้ผู้ขอจดทะเบียนแก้ไขหรือ เปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง เมื่อแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงถูกต้องแล้ว ให้รับ จดทะเบียนและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่มูลนิธินั้น

ถ้านายทะเบียนเห็นว่าไม่อาจรับจดทะเบียนได้เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของมูลนิธิไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๑๐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบ สุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หรือผู้ขอจดทะเบียนไม่แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง ของนายทะเบียน ให้นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียน และแจ้ง คำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่รับจดทะเบียนให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบโดย มิชักช้า

ผู้ขอจดทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับจดทะเบียนนั้น ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อ นายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยอุทธรณ์และแจ้ง คำวินิจฉัยให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียน ได้รับหนังสืออุทธรณ์ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นที่สิ้นสุด



(มาตรา ๑๑๖ การถอนการจัดตั้งมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๖ ก่อนที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนมูลนิธิ ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิมีสิทธิขอถอนการจัดตั้งมูลนิธิได้โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อนายทะเบียน สิทธิที่จะขอถอนการจัดตั้งมูลนิธินี้ไม่ตกทอดไปยังทายาท

ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิหลายคน ถ้าผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิตั้งแต่หนึ่งคนใดใช้สิทธิถอนการจัดตั้งมูลนิธิ ให้คำขอจัดตั้งมูลนิธินั้นเป็นอันระงับไป

(มาตรา ๑๑๗ ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิตายก่อนจดทะเบียนมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๗ ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิถึงแก่ความตายก่อนนายทะเบียนรับจดทะเบียนมูลนิธิ ถ้าผู้ตายมิได้ทำพินัยกรรมยกเลิกการจัดตั้งมูลนิธิที่ขอจัดตั้งไว้ ให้คำขอจัดตั้งมูลนิธิที่ผู้ตายได้ยื่นไว้ต่อนายทะเบียนยังคงใช้ได้ต่อไป และให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกหรือผู้ซึ่งผู้ตายมอบหมาย ดำเนินการในฐานะเป็นผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิต่อไป ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ดำเนินการภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิถึงแก่ความตาย บุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการจะดำเนินการในฐานะเป็นผู้ขอจัดตั้งมูลนิธินั้นต่อไปก็ได้

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดตั้งมูลนิธิขึ้นได้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ตายกำหนดไว้ ถ้าหากไม่มีพินัยกรรมของผู้ตายสั่งการในเรื่องนี้ไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำความในมาตรา ๑๖๗๙ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๑๖๗๙ วรรคสอง หรือมูลนิธิจัดตั้งขึ้นไม่ได้ตามมาตรา ๑๑๕ ให้ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้ตกเป็นมรดกของผู้ตาย



(มาตรา ๑๑๘ พินัยกรรมให้ก่อตั้งมูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๘ ในกรณีที่มิมีข้อกำหนดพินัยกรรมให้ก่อตั้งมูลนิธิ ตามมาตรา ๑๖๗๖ ให้บุคคลซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องจัดตั้งมูลนิธิตามมาตรา ๑๖๗๗ วรรคหนึ่ง ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๔ และตามบทบัญญัติแห่ง มาตรานี้

ถ้าบุคคลซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องจัดตั้งมูลนิธิตามวรรคหนึ่ง มิได้ ขอจดทะเบียนก่อตั้งมูลนิธิภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่บุคคล ดังกล่าวได้รู้หรือควรรู้ข้อกำหนดพินัยกรรมให้ก่อตั้งมูลนิธิ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดหรือพนักงานอัยการจะเป็นผู้ขอจดทะเบียน มูลนิธิก็ได้

ถ้าผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนมูลนิธิไม่ดำเนินการแก้ไขหรือ เปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๑๕ จน เป็นเหตุให้นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนมูลนิธิเพราะเหตุดังกล่าว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดหรือพนักงานอัยการจะเป็นผู้ขอจดทะเบียนมูลนิธินั้นอีกก็ได้

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนก่อตั้งมูลนิธิตามมาตรา ๑๑๖ จะขอถอนการ ก่อตั้งมูลนิธิตามมาตรา ๑๑๖ ไม่ได้

ในกรณีที่มิมีผู้คัดค้านต่อนายทะเบียนว่าพินัยกรรมนั้นมีได้ กำหนดให้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิ ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้คัดค้านไปร้องต่อ ศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียน และให้นายทะเบียนรอการพิจารณาการจดทะเบียนไว้ก่อน เพื่อดำเนินการตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ถ้าผู้คัดค้านไม่ยื่นคำร้องต่อศาลภายใน เวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนพิจารณาการจดทะเบียนมูลนิธินั้นต่อไป



(มาตรา ๑๑๙ พันัยกรรมจัดตั้งมูลนิธิมิได้กำหนดรายการของ มูลนิธิ)

มาตรา ๑๑๙ ในกรณีที่มีข้อกำหนดพันัยกรรมให้จัดตั้งมูลนิธิ ถ้าพันัยกรรมที่ทำไว้มิได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับรายการตามมาตรา ๑๑๒ (๑) (๓) (๕) หรือ (๖) ให้ผู้ยื่นคำขอตามมาตรา ๑๑๘ กำหนดรายการ ดังกล่าวได้ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดคัดค้าน ให้นายทะเบียนมี คำสั่งตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอและผู้คัดค้านทราบพร้อม ทั้งแจ้งด้วยว่า หากผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านไม่พอใจในคำสั่งดังกล่าว ก็ให้ไปร้องคัดค้านต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจาก นายทะเบียน และให้นายทะเบียนรอการพิจารณาจดทะเบียนไว้ก่อน เพื่อดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แต่ถ้าไม่มีการร้อง คัดค้านต่อศาลภายในเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนพิจารณา จดทะเบียนมูลนิธิตามที่ได้มีคำสั่งไว้นั้นต่อไป

(มาตรา ๑๒๐ บุคคลหลายรายยื่นคำขอจดทะเบียนมูลนิธิตาม พันัยกรรม)

มาตรา ๑๒๐ ในกรณีที่มีบุคคลหลายรายยื่นคำขอจดทะเบียน มูลนิธิตามพันัยกรรมของเจ้ามรดกรายเดียวกัน ถ้าคำขอนั้นมีข้อ ขัดแย้งกัน ให้นายทะเบียนเรียกผู้ยื่นคำขอมาตกลงกัน และถ้าผู้ยื่น คำขอไม่มาตกลงกัน หรือตกลงกันไม่ได้ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียน กำหนด ให้นายทะเบียนมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร และให้นำความใน มาตรา ๑๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม



(มาตรา ๑๒๑ วันเวลาที่ทรัพย์สินตกเป็นของมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๑ เมื่อได้จดทะเบียนมูลนิธิแล้ว ถ้าผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิมีชีวิตอยู่ ให้ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เพื่อการนั้นตกเป็นของมูลนิธิตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนมูลนิธิเป็นต้นไป

ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธิถึงแก่ความตายก่อนนายทะเบียนรับจดทะเบียนมูลนิธิ เมื่อได้จดทะเบียนมูลนิธิแล้ว ให้ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เพื่อการนั้นตกเป็นของมูลนิธิตั้งแต่วันที่ผู้ขอจัดตั้งมูลนิธินั้นถึงแก่ความตาย

(มาตรา ๑๒๒ มูลนิธิเป็นนิติบุคคล)

มาตรา ๑๒๒ มูลนิธิที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล

(มาตรา ๑๒๓ ผู้แทนของมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๓ คณะกรรมการของมูลนิธิเป็นผู้แทนของมูลนิธิในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก

(มาตรา ๑๒๔ ความบกพร่องการแต่งตั้งคณะกรรมการมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๔ บรรดากิจการที่คณะกรรมการของมูลนิธิได้กระทำไป แม้จะปรากฏในภายหลังว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแต่งตั้งหรือคุณสมบัติของกรรมการของมูลนิธิ กิจการนั้นย่อมมีผลสมบูรณ์



(มาตรา ๑๒๕ การแต่งตั้ง ถอดถอน และพ้นตำแหน่งกรรมการ มูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๕ การแต่งตั้งกรรมการของมูลนิธิขึ้นใหม่ทั้งชุด หรือการเปลี่ยนแปลงกรรมการของมูลนิธิ ให้กระทำตามข้อบังคับของ มูลนิธิ และมูลนิธิต้องนำไปจดทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ มี การแต่งตั้งหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการของมูลนิธิ

ถ้านายทะเบียนเห็นว่ากรรมการของมูลนิธิตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดมีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ นายทะเบียนจะไม่รับจดทะเบียนกรรมการของ มูลนิธิผู้นั้นก็ได้ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนกรรมการของ มูลนิธิ นายทะเบียนต้องแจ้งเหตุผลที่ไม่รับจดทะเบียนให้มูลนิธิทราบ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน และให้นำความใน มาตรา ๑๑๕ วรรคสี่และวรรคห้ามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่กรรมการของมูลนิธิพ้นจากตำแหน่งและไม่มีกรรมการ ของมูลนิธิเหลืออยู่ หรือกรรมการของมูลนิธิที่เหลืออยู่ไม่สามารถ ดำเนินการตามหน้าที่ได้ ถ้าข้อบังคับของมูลนิธิมิได้กำหนดการปฏิบัติ หน้าที่ไว้เป็นอย่างอื่น ให้กรรมการของมูลนิธิที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติ หน้าที่ที่กรรมการของมูลนิธิต่อไป จนกว่านายทะเบียนจะได้แจ้งการรับ จดทะเบียนกรรมการของมูลนิธิที่ตั้งใหม่

กรรมการของมูลนิธิที่พ้นจากตำแหน่งเพราะถูกถอดถอนโดย คำสั่งศาลตามมาตรา ๑๒๙ จะปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสามไม่ได้



(มาตรา ๑๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๗ ให้คณะกรรมการของมูลนิธิเป็นผู้มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของมูลนิธิ แต่ถ้าข้อบังคับของมูลนิธิได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ การแก้ไขเพิ่มเติมต้องเป็นไปตามที่ข้อบังคับกำหนด และให้มูลนิธินำข้อบังคับที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการของมูลนิธิได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของมูลนิธิ และให้นำความในมาตรา ๑๑๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(มาตรา ๑๒๗ ขอบเขตการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๗ การแก้ไขเพิ่มเติมรายการในข้อบังคับของมูลนิธิตามมาตรา ๑๑๒ (๒) จะกระทำได้แต่เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ หรือ
- (๒) พกฏการณ์เปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้วัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นมีประโยชน์น้อย หรือไม่อาจดำเนินการให้สมประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นได้ และวัตถุประสงค์ของมูลนิธิที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์เดิมของมูลนิธิ

(มาตรา ๑๒๘ อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน)

มาตรา ๑๒๘ ให้นายทะเบียนมีอำนาจตรวจตราและควบคุมดูแลการดำเนินกิจการของมูลนิธิให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับของมูลนิธิ เพื่อการนี้ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายเป็นหนังสือมีอำนาจ



(๑) มีคำสั่งเป็นหนังสือให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้างหรือตัวแทนของมูลนิธิ ซึ่งแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกิจการของมูลนิธิหรือเรียกบุคคลดังกล่าวมาสอบถาม หรือให้ส่งหรือแสดงสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ของมูลนิธิเพื่อตรวจสอบ

(๒) เข้าไปในสำนักงานของมูลนิธิในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบกิจการของมูลนิธิ

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นนายทะเบียนให้แสดงบัตรประจำตัว และถ้าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายให้แสดงบัตรประจำตัวและหนังสือมอบหมายของนายทะเบียนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

(มาตรา ๑๒๙ การถอดถอนกรรมการมูลนิธิ)

มาตรา ๑๒๙ ในกรณีที่กรรมการของมูลนิธิผู้ใดดำเนินการของมูลนิธิผิดพลาดเสื่อมเสียต่อมูลนิธิ หรือดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับของมูลนิธิ หรือกลายเป็นผู้มีฐานะหรือความประพฤติไม่เหมาะสมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ นายทะเบียน พนักงานอัยการ หรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอดถอนกรรมการของมูลนิธิผู้นั้นได้

ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของคณะกรรมการของมูลนิธิหรือปรากฏว่าคณะกรรมการของมูลนิธิไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิโดยไม่มีเหตุอันสมควร นายทะเบียน พนักงานอัยการหรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอดถอนกรรมการของมูลนิธิทั้งคณะได้



ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งถอดถอนกรรมการของมูลนิธิหรือคณะกรรมการของมูลนิธิตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ศาลจะแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นกรรมการของมูลนิธิหรือคณะกรรมการของมูลนิธิแทนกรรมการของมูลนิธิ หรือคณะกรรมการของมูลนิธิที่ศาลถอดถอนก็ได้ เมื่อศาลมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นกรรมการของมูลนิธิแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนไปตามนั้น

(มาตรา ๑๓๐ การเลิกมูลนิธิ)

มาตรา ๑๓๐ มูลนิธิย่อมเลิกด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับ

(๒) ถ้ามูลนิธิตั้งขึ้นไว้เฉพาะระยะเวลาใด เมื่อสิ้นระยะเวลานั้น

(๓) ถ้ามูลนิธิตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใด และได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์สำเร็จบริบูรณ์แล้ว หรือวัตถุประสงค์นั้นกลายเป็นพ้นวิสัย

(๔) เมื่อมูลนิธินั้นล้มละลาย

(๕) เมื่อศาลมีคำสั่งให้เลิกมูลนิธิตามมาตรา ๑๓๑

(มาตรา ๑๓๑ เหตุยกเลิกมูลนิธิ)

มาตรา ๑๓๑ นายทะเบียน พนักงานอัยการ หรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้เลิกมูลนิธิได้ในกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของมูลนิธิขัดต่อกฎหมาย

(๒) เมื่อปรากฏว่ามูลนิธิกระทำการขัดต่อกฎหมายหรือ



ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

(๓) เมื่อปรากฏว่ามูลนิธิไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ หรือหยุดดำเนินการตั้งแต่สองปีขึ้นไป

(มาตรา ๑๓๒ คณะกรรมการมูลนิธิแจ้งการยกเลิกมูลนิธิต่อนายทะเบียน)

มาตรา ๑๓๒ เมื่อมูลนิธิมีเหตุต้องเลิกตามมาตรา ๑๓๐ (๑) (๒) หรือ (๓) แล้ว ให้คณะกรรมการของมูลนิธิที่อยู่ในตำแหน่งขณะมีการเลิกมูลนิธิแจ้งการเลิกมูลนิธิต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเลิกมูลนิธิ

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้มูลนิธิล้มละลายตามมาตรา ๑๓๐ (๔) หรือมีคำสั่งถึงที่สุดให้เลิกมูลนิธิตามมาตรา ๑๓๑ ให้ศาลแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวให้นายทะเบียนทราบด้วย
ให้นายทะเบียนประกาศการเลิกมูลนิธิในราชกิจจานุเบกษา

(มาตรา ๑๓๓ การชำระบัญชี เมื่อมีการเลิกมูลนิธิ)

มาตรา ๑๓๓ ในกรณีที่มีการเลิกมูลนิธิ ให้มีการชำระบัญชีมูลนิธิและให้นำบทบัญญัติในบรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด มาใช้บังคับแก่การชำระบัญชีมูลนิธิโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนเป็นผู้อนุมัติรายงานนั้น



(มาตรา ๑๓๔ โอนทรัพย์สินของมูลนิธิให้นิติบุคคลอื่น)

มาตรา ๑๓๔ เมื่อได้ชำระบัญชีแล้ว ให้โอนทรัพย์สินของมูลนิธิให้แก่มูลนิธิหรือนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๑๑๐ ซึ่งได้ระบุชื่อไว้ในข้อบังคับของมูลนิธิ ถ้าข้อบังคับของมูลนิธิมิได้ระบุชื่อมูลนิธิหรือนิติบุคคลดังกล่าวไว้ พนักงานอัยการ ผู้ชำระบัญชี หรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใด อาจร้องขอต่อศาลให้จัดสรรทรัพย์สินนั้นแก่มูลนิธิหรือนิติบุคคลอื่นที่ปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงที่สุดกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นได้

ถ้ามูลนิธินั้นถูกศาลสั่งให้เลิกตามมาตรา ๑๓๑ (๑) หรือ (๒) หรือการจัดสรรทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่อาจกระทำได้ ให้ทรัพย์สินของมูลนิธิตกเป็นของแผ่นดิน

(มาตรา ๑๓๕ ขอตระวจหรือคัดเอกสารของมูลนิธิ)

มาตรา ๑๓๕ ผู้ใดประสงค์จะขอตระวจเอกสารเกี่ยวกับมูลนิธิที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือจะขอให้นายทะเบียนคัดสำเนาเอกสารดังกล่าวพร้อมด้วยคำรับรองว่าถูกต้อง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน และเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้วให้นายทะเบียนปฏิบัติตามคำขอนั้น

(มาตรา ๑๓๖ รัฐมนตรีมหาดไทยรักษาการและออกกฎกระทรวงตามบทบัญญัติว่าด้วยมูลนิธิ)

มาตรา ๑๓๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามบทบัญญัติในส่วนนี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับ